Filimon - Comentarii W. McDonald

Pavel se prezintă aici ca deţinut, iar nu ca apostol. Desigur putea să apeleze la autoritatea sa, dar aici preferă să pledeze de pe poziţia unui dezavantajat, aflat în împrejurări aparent umile. Totuşi apostolul face ca acel loc umil să strălucească de gloria cerului. El este deţinut al lui Cristos Isus. Nici o clipă apostolul nu-şi permite să se vaiete ca deţinut al Romei! El priveşte dincolo de împărat, văzându-L pe Regele regilor. Pe când scria aceste rânduri îl avea alături pe Timotei, drept care îl menţionează şi pe el, fără ca aceasta să însemne deloc că scrisoarea ar fi şi a acestuia.

Principalul destinatar al scrisorii este Filimon, care înseamnă „preaiubit", nume ce concordă cu natura acestui om, pe care Pavel îl descrie cu cuvintele: preaiubitul Filimon, împreună lucrător cu noi.

Întrucât Apfia este nume feminin, majoritatea cărturarilor presupun că este vorba despre soţia lui Filimon. Faptul că scrisoarea îi este adresată în parte ei e de natură să ne atragă atenţia că creştinismul elevează statutul femeii (dacă cineva compară statutul femeilor creştine cu cel al femeilor păgâne sau musulmane, va fi nevoit să admită că adevăratul „Liberator al femeilor" este Domnul Isus Cristos). Mai târziu vom vedea cum este elevat şi statutul sclavilor.

Imaginaţia celor cucernici i-a făcut pe mulţi să creadă că Arhip a fost fiul lui Filimon, fapt de care nu putem fi siguri. Tot ce ştim este că era deplin angajat în lupta creştină. Pavel îl cinsteşte cu cuvintele: împreună ostaş cu noi. Ni-l putem imagina pe acest ucenic dedicat al Domnului Isus, plin de râvnă sfântă pentru lucrare. În epistola către Coloseni, Pavel îl evidenţiază ca unul vrednic de multă atenţie: „Şi spuneţi lui Arhip: «Ia seama bine la slujba pe care ai primit-o în Domnul, ca s-o împlineşti»" (Coloseni 4:17).

Dacă Filimon, Apfia şi Arhip ne transmit imaginea unei familii creştine, sintagma: biserica din casa ta ne înfăţişează tabloul unei biserici nou-testamentale. Reiese cu destulă claritate din textul acesta că în casa lui Filimon era o adunare, în care se strângeau credincioşii din partea locului Acolo se adunau ei la închinăciune, rugăciune şi studiul Bibliei. De acolo plecau ei, ducând mărturia lui Cristos unei lumi nedispusă să primească mesajul lor, dar neputând să-l dea uitării. În strângerea lor laolaltă în casa lui Filimon, creştinii erau cu toţii una în Cristos Isus. Bogaţi şi săraci, bărbaţi şi femei, stăpâni şi sclavi - toţi erau acolo membri cu drepturi depline ai familiei lui Dumnezeu. De îndată ce reveneau în lumea cotidiană, reapăreau distincţiile sociale. Dar la Cina Domnului, de pildă, ei se aflau cu toţii pe treapta comună de preoţi sfinţi. Filimon nu avea nici o ascendenţă asupra lui Onisim.

Salutul caracteristic al lui Pavel pare să însumeze tot ce putea să le dorească el ca fiind mai de preţ pentru cei iubiţi de el.

Harul cuprinde toate favoarea nemeritată pe care o revarsă Dumnezeu peste copiii Săi.

Pacea din acest context este seninătatea şi echilibrul spiritual care statornicesc viaţa celor aflaţi în şcoala harului Său.

Ambele binecuvântări vin de la Dumnezeu Tatăl nostru şi Domnul Isus Cristos - fapt plin de înţeles, căci prin asta se înţelege că Domnul Isus este egal cu Dumnezeu Tatăl în revărsare a harului şi a păcii peste noi. Ar fi o blasfemie să I se acorde lui Cristos o atare onoare, dacă n-ar fi într-adevăr Dumnezeu pe deplin.

Ori de câte ori se ruga Pavel pentru Filimon, îi mulţumea lui Dumnezeu pentru acest frate nobil. Avem toate motivele să credem că acest om era un exemplu strălucit al harului lui Dumnezeu - o persoană pe care ţi-ai dori-o ca prieten şi frate. Unii comentatori susţin că aici Pavel recurge la diplomaţie, pentru a „înmuia" inima lui Filimon şi a-l determina să-l primească înapoi pe Onisim. Dar asta ar însemna să-i atribuim apostolului motive nedemne şi să umbrim textul inspirat. Pavel nu ar fi spus aceste cuvinte de la începutul scrisorii, dacă nu ar fi crezut sincer în ele.

Două au fost calităţile caracterului lui Filimon care i-au produs o mare bucurie lui Pavel: dragostea lui şi credinţa pe care o avea faţă de Domnul Isus şi faţă de toţi sfinţii. Credinţa lui în Cristos demonstra că el posedă rădăcina vieţii divine iar dragostea sa faţă de toţi sfinţii demonstra că posedă şi roadă credinţei, credinţa lui fiind deci productivă.

La Efeseni 1:15,16 şi Coloseni 1:3,4 Pavel a exprimat mulţumiri similare pentru sfinţii cărora le-au fost adresate scrisorile respective. Dar în acele locuri el a aşezat credinţa înaintea dragostei. Aici iubirea este plasată înaintea credinţei. Care să fie explicaţia? Maclaren ne oferă răspunsul: „Topica de aici este topica analizei, care purcede de la manifestare la cauză. Topica din pasajele paralele este topica producţiei, ce urcă de la rădăcină la floare."

Mai avem o altă trăsătură interesantă legată de aranjamentul folosit de Pavel aici. El împarte sintagma: „Dragostei către toţi sfinţii" prin inserarea cuvintelor: credinţa... faţă de Domnul Isus după dragoste. Am putea reda textul astfel: „dragoste (şi credinţă... faţă de Domnul Isus) faţă de toţi sfinţii."

Obiectul credinţei este Domnul Isus.

Obiectul dragostei îl constituie sfinţii.

Dar Pavel înglobează propoziţia referitoare la credinţă în cea referitoare la dragoste, ca şi când ar dori să-l atenţioneze pe Filimon că va avea în curând prilejul special de a manifesta realitatea credinţei sale arătându-i dragoste sclavului Onisim. Astfel se pune un accent deosebit asupra cuvântului toţi - toţi sfinţii.

Cele două versete precedente au exprimat mulţumirile lui Pavel pentru Filimon. Versetul 6 dezvăluie natura rugăciunii apostolului pentru el.

Împărtăşirea credinţei tale înseamnă bunătatea de ordin practic pe care Filimon o demonstra faţă de alţii. Putem împărtăşi credinţa noastră nu numai prin predicarea lui Cristos, ci şi prin hrănirea săracilor, îmbrăcarea celor lipsiţi de îmbrăcăminte, alinarea suferinţelor celor îndureraţi - şi, bineînţeles, prin iertarea unui sclav transfug. Pavel s-a rugat apoi ca viaţa de bunăvoinţă a iui Filimon să-l conducă la recunoaşterea faptului că toate faptele sale bune decurg din Cristos Isus. Este o extraordinară putere şi influenţă în viaţa acelei persoane în care se

manifestă dragostea lui Dumnezeu. Una este să citeşti despre dragoste în cărţi, şi alta este să vezi Cuvântul întrupat în viaţa unui om!

Vestea despre generozitatea ieşită din comun a lui Filimon şi dragostea sa jertfitoare de sine s-a răspândit de la Colose până la Roma, aducând mare bucurie (sau mulţumire, text marginal NKJV - majoritatea manuscriselor redau versetul astfel: mulţumiri - chariri - pentru bucurie - charan) şi mângâiere acestui deţinut al lui Cristos. Pavel considerase drept un mare privilegiu posibilitatea de a-l aduce pe Filimon la Domnul, dar acum cu cât mai mare este răsplata de a auzi că acest copil al său în credinţă propăşea pe calea Domnului! Ce mare asigurare a fost să ştie că inimile sfinţilor erau înviorate de fratele acesta preaiubit şi în special de dragostea lui! Acţiunile noastre au o puternică înrâurire asupra altora. Nu vom fi în stare să ne dăm seama de capacitatea noastră de a-i influenţa pe alţii. Suntem înzestraţi cu potenţial nelimitat de a face bine sau rău celor din jurul nostru.

Acum Pavel abordează scopul primordial care l-a determinat să redacteze această scrisoare: necesitatea de a mijloci pentru Onisim. Să vedem însă cum abordează Pavel acest subiect delicat: Ca apostol ar fi putut foarte bine să-i spună lui Filimon: „Fratele meu, ca credincios ai datoria de a-l ierta şi reprimi pe acest fugar, drept care te rog să faci întocmai." Pavel i-ar fi putut porunci să facă acest lucru şi negreşit Filimon s-ar fi conformat. Dar în cazul acesta biruinţa nu ar fi fost deplină.

Dacă apostolul nu i-ar fi cucerit inima lui Filimon, Onisim ar fi fost primit rece. Numai ascultarea motivată de dragoste era în măsură să facă statutul de sclav suportabil pentru Onisim. Poate că pe când scria aceste cuvinte, Pavel se va fi gândit la cuvintele Mântuitorului: „Dacă Mă iubeşti, păzeşte poruncile Mele" (Ioan 14:15). Şi astfel în numele dragostei el a preferat să facă o rugăminte, mai. degrabă decât să poruncească. Avea să se întindă dragostea lui Filimon până peste mări, unde un ambasador bătrân (termenii din greacă pentru „vârstnic" (presbutes) şi ambasador (presbeutes) sunt atât de similari încât Bentley crede că Pael a scris în original „ambasador". Dar manuscrisele tradiţionale sunt total contra acestei speculaţii, oricât de bine s-ar potrivi cu contextul) al lui Cristos era legat ca deţinut pentru Domnul Isus? Avea să fie el mişcat de cele două considerente: anume că Pavel era bătrân şi de pe acum şi pus în lanţuri pentru Cristos? Nu ştim precis ce vârstă avea apostolul la acea dată, dar se crede că avea între cincizeci şi trei şi şaizeci şi trei de ani. Poate asta nu ni s-ar părea o vârstă prea înaintată în vremea noastră, dar se prea poate ca Pavel să fi îmbătrânit prematur datorită faptului că s-a consumat în slujba lui Cristos. Şi acum el era deţinut pentru Isus Cristos. El nu urmăreşte să stoarcă lacrimi când face această afirmaţie, ci nădăjduieşte că Filimon va lua în calcul aceşti factori când va lua decizia sa.

În textul original al acestui verset, numele Onisim este aşezat la capătul frazei: „Apelez la tine, cu privire la un fiu al meu, pe care l-am născut în lanţurile mele - pentru Onisim." aşa încât, până să ajungă Filimon să citească numele sclavului său fugar, inima să i se înmoaie. Imaginaţi-vă surpriza lui Filimon când a aflat că „ticălosul" de sclav a fost convertit şi, pe deasupra, a fost condus la Cristos de nimeni altul decât de Pavel, deţinutul!

Una din desfătările ascunse ale vieţii de credinţă este de a vedea cum Dumnezeu lucrează în căi minunate şi miraculoase, descoperindu-Se în împrejurări care converg toate spre un deznodământ avut de El în vedere, ce nu poate fi explicat nicidecum drept o simplă coincidenţă sau întâmplare. Mai întâi, Pavel l-a condus pe Filimon la Domnul. Apoi apostolul a fost arestat şi dus la Roma pentru a fi judecat. După aceea sclavul lui Filimon a fugit, ajungând la Roma. Acolo nu ştiu cum se face că s-a întâlnit cu Pavel şi a fost convertit. Stăpân şi sclav au fost deopotrivă născuţi din nou, prin intermediul aceluiaşi predicator, dar în locuri cu totul separate şi în împrejurări total diferite. Să fi fost asta o simplă coincidenţă?

Numele Onisim înseamnă folositor. Dar când a fugit de la el, Filimon a fost poate ispitit să-l numească un tâlhar netrebnic. Pavel spune, de fapt. „Da, ţi-a fost nefolositor în ce te priveşte pe tine, dar acum este folositor ţie şi mie." Sclavul care se întorcea la Filimon era mai bun decât cel ce fugise. S-a spus că în epoca Noului Testament sclavii creştini se vindeau pe piaţă cu un preţ mai bun decât alţii. Tot aşa ar trebui să fie şi în ziua de astăzi, când salariaţii creştini trebuie să fie mai valoroşi decât colegii lor necredincioşi.

Atitudinea Noului Testament faţă de sclavie răzbate limpede din această epistolă. Observăm că Pavel nu condamnă şi nu interzice sclavia. Ba mai mult: îl trimite pe Onisim înapoi la stăpânul lui. Dar abuzurile legate de sclavie sunt condamnate şi interzise de la un capăt la altul al Noului Testament, după cum arată şi Maclaren:

„Noul Testament nu se amestecă direct în nici un angrenaj politic sau social, ci expune principiile care sunt în măsură să afecteze profund aceste domenii, lăsând ca ele să penetreze adânc minţile oamenilor. Revoluţia desfăşurată prin recurgerea la forţă nu este recomandată de Biblie ca metodă de corectare a relelor din cadrul societăţii. Cauza inumanităţii omului stă în propria sa natură decăzută. Evanghelia atacă mai degrabă cauza care stă la rădăcina acestor rele, oferind o nouă creaţie în Cristos Isus.”

Se poate presupune că un sclav care are un stăpân omenos o duce mai bine decât dacă ar fi independent. Acest lucru e valabil, printre altele, în cazul credincioşilor care sunt robi ai Domnului Isus. Cei care sunt sclavii Săi se bucură de cea mai adevărată formă de libertate. Trimiţându-l pe Onisim înapoi la Filimon, Pavel nu comitea nici o nedreptate faţă de acest sclav. Atât stăpânul, cât şi sclavul erau credincioşi. Filimon era obligat să-l trateze cu bunătate creştină. Iar din partea lui Onisim se aştepta să-l slujească pe Filimon cu credincioşie creştină. Profunda afecţiune a apostolului pentru Onisim este exprimată în cuvintele: Trimiţându-1... trimit inima mea. Pavel se simţea ca şi când se despărţea de el însuşi.

Să băgăm bine de seamă cât de subliniat este aici principiul restituţiei. Acum, după ce Onisim a fost mântuit, mai era oare nevoie ca el să restituie lucrurile luate de la stăpânul său? Răspunsul este: „Fără îndoială că da". Mântuirea elimină pedeapsa şi puterea păcatului, dar nu anulează datoriile. Creştinul născut din nou are datoria de a plăti toate conturile neachitate şi de a îndrepta toate greşelile, în măsura în care acest lucru este posibil omeneşte. Onisim era obligat să revină în slujba stăpânului său şi să ramburseze orice sume de bani pe care le va fi furat.

Din punctul său de vedere personal, apostolului i-ar fi convenit să-l ţină pe Onisim la el la Roma, unde sclavul, de acum convertit, ar fi putut face o mulţime de lucruri pentru Pavel, în timp ce el era întemniţat pentru evanghelie. În acelaşi timp asta i-ar fi dat prilejul lui Filimon să-l slujească pe apostol - punându-i la dispoziţie un asistent. Singurul neajuns în toate acestea ar fi fost faptul că s-ar fi făcut fără ştirea sau permisiunea lui Filimon.

Dar Pavel nu voia să-l oblige pe stăpânul sclavului să facă un gest de mărinimie, reţinându-l pe Onisim la Roma. El nu voia să facă nimic în legătură cu Onisim fără consimţământul lui Filimon. Asta pentru că bunătatea nu-şi poate permite să-şi stârbească frumuseţea printr-un act de

constrângere, mai degrabă decât printr-unul de bunăvoie.

Este un semn de maturitate spirituală când cineva poate să privească dincolo de împrejurările vitrege ale momentului, văzând cum Dumnezeu lucrează ca toate lucrurile să fie spre binele celor care îl iubesc (Romani 8:28). Când Onisim a fugit, poate că Filimon a fost cuprins de amărăciune şi de sentimentul pierderii financiare, neştiind dacă îl va mai vedea vreodată. Acum Pavel urmează traseul curcubeului, care trece prin nori întunecaţi. Onisim a fost o vreme pierdut pentru familia din Colose, pentru ca apoi să-l poată avea pe veci. Aceasta ar trebui să fie mângâierea creştinilor care îşi pierd rude sau prieteni apropiaţi când aceştia decedează. Despărţirile sunt doar pentru puţină vreme, în timp ce revederea cu cei dragi va fi eternă.

Nu numai că Filimon îl reprimea pe Onisim, ci îl primea în condiţii mult mai bune decât ar fi putut spera mai înainte, căci de acum între ei nu va mai domni doar relaţia obişnuită stăpân-sclav. Onisim era acum mai mult decât un sclav; era un frate preaiubit în Domnul. De acum înainte mobilul fricii va fi înlocuit cu cei al iubirii. Pavel deja se bucurase de părtăşia de frate preaiubit a lui Onisim, cât acesta a stat la Roma, dar acum apostolul urma să se despartă de el. Numai că pierderea apostolului avea să fie câştigul lui Filimon. De acum îl va cunoaşte pe Onisim ca frate atât în trup, cât şi în Domnul. Fostul sclav va justifica încrederea acordată de Pavel, atât în trup, adică prin slujirea sa devotată în mod fizic, cât şi în Domnul, adică prin părtăşia sa ca frate de credinţă.

Cererea apostolului este izbitoare, atât prin îndrăzneala ei, cât şi prin tandreţea ce o marchează. Pavel îi cere lui Filimon să-l primească pe Onisim ca şi cum l-ar primi chiar pe apostol, spunând: „Prin urmare, dacă mă consideri partener, primeşte-l cum m-ai primi pe mine." Cuvintele ne amintesc de afirmaţiile Mântuitorului: „Cine vă primeşte pe voi Mă primeşte pe Mine; şi cine Mă primeşte pe Mine îl primeşte pe Cel care M-a trimis pe Mine (Matei 10:40) şi „în măsura în care aţi făcut-o unuia dintre cei mai mici din aceşti fraţi ai Mei, Mi-e mi-aţi făcut-o" (Matei 25:40). De asemenea ne amintesc că Dumnezeu ne-a acceptat în Persoana Fiului Său, şi că suntem la fel de aproape şi la fel de dragi lui Dumnezeu cum este Cristos.

Dacă Filimon îl considera pe Pavel partener, deci unul cu care avea părtăşie, atunci apostolul îl va ruga să-l primească pe Onisim pe aceeaşi bază. Asta nu înseamnă că Onisim trebuia tratat la nesfârşit ca oaspete în familie, fără nici o obligaţie de a munci. Nicidecum, ci el va continua să fie slujitor în casă, dar ca unul care aparţinea lui Cristos, fiind prin urmare un frate de credinţă.

Apostolul nu spune că Onisim a furat ceva de la Filimon, dar versetul lasă să se înţeleagă că aşa au stat lucrurile. Negreşit hoţia era unul din păcatele de căpetenie ale sclavilor. Pavel este dispus să accepte responsabilitatea pentru orice pierdere suferită de Filimon. El recunoaşte că trebuie să se facă restituţie. Convertirea lui Onisim nu a anulat datoriile sale faţă de acest om. Prin urmare, Pavel îi spune lui Filimon să le treacă în contul său.

Nu putem citi aceste cuvinte fără să ne aducem aminte de enorma datorie în care ne-am înglodat ca păcătoşi şi de faptul că toată această datorie a fost trecută în contul Domnului Isus la Calvar. El a plătit datoria în întregime când a murit în locul nostru, ca înlocuitor al nostru. De asemenea ni se aminteşte aici de misiunea de Avocat al nostru pe care o desfăşoară Cristos. Când Satan, pârâşul fraţilor, aduce învinuiri împotriva noastră pentru relele pe care le-am comis, binecuvântatul nostru Domn spune, de fapt: „Trece-le în contul Meu." Doctrina împăcării este minunat ilustrată în această carte. Onisim fusese înstrăinat de Filimon datorită faptelor rele pe care le-a comis. Prin misiunea lui Pavel (avem toate motivele să credem că el a fost implicat) s-au îndepărtat distanţa şi „duşmănia". Sclavul a fost împăcat cu stăpânul său. Tot aşa şi noi eram înstrăinaţi de Dumnezeu din pricina păcatului nostru. Dar prin moartea şi învierea lui Cristos, cauza vrăjmăşiei a fost îndepărtată iar credincioşii sunt acum împăcaţi cu Dumnezeu.

În mod obişnuit, Pavel îşi dicta scrisorile altei persoane, scriind doar ultimele rânduri cu mâna lui. Nu putem şti dacă a scris toată scrisoarea aceasta cu mâna lui, dar în acest punct, cel puţin, el a luat în mână pana şi, în stilul caracteristic, s-a angajat să plătească toate datoriile făcute de Onisim. Şi era pregătit să facă acest lucru în pofida faptului că Filimon îi datora foarte mult, căci Pavel a fost cel care l-a condus la Cristos. Astfel, prin prisma instrumentului uman, Filimon îi era dator apostolului pentru viaţa sa spirituală. Dar Pavel nu avea de gând să insiste să i se ramburseze această datorie.

Adresându-se lui Filimon cu termenul de frate, bătrânul Pavel nu cere decât un folos în Domnul, decât o înviorare în Cristos. El pledează să i se facă lui Onisim o primire caldă, să fie iertat şi repus în locul său de slujire în cadrul familiei - de-acum nu ca sclav, ci ca frate în familia lui Dumnezeu.

Apostolul avea toată încrederea că Filimon va face chiar mai mult decât i s-a cerut, căci el însuşi fusese iertat, fără plată, de Cristos. La rândul său, Filimon nu se va lăsa mai prejos, în tratamentul aplicat lui Onisim. Aşadar avem aici o ilustraţie vie a textului de la Efeseni 4:32: „Şi fiţi buni unii cu alţii, miloşi şi iertaţi-vă unul pe altul, cum v-a iertat şi Dumnezeu pe voi în Cristos."

Dar cum avea să ştie Pavel ce tratament îi va fi aplicat Filimon lui Onisim? El spera să poată vizita Colose şi să tragă la casa lui Filimon. De asemenea, se aştepta să fie eliberat de autorităţile civile, ca răspuns la rugăciunile creştinilor. Prin urmare îl roagă pe Filimon să-i pregătească o cameră de oaspeţi. Poate că aceasta va fi fost una din primele îndatoriri trasate lui Onisim: „Pregăteşte camera de oaspeţi pentru fratele Pavel." Nu ştim dacă Pavel a reuşit să vină, în cele din urmă, la Colose. Nu putem decât să presupunem că rugămintea i-a fost ascultată şi că odaia de oaspeţi i-a fost pregătită, membrii acestei familii fiind dornici să-l vadă şi având inimile unite cu el în dragoste.

Epafras a fost probabil cel care a sădit adunarea de la Colose (Coloseni 1:7,8;Coloseni 4:12,13). Fiind acum închis împreună cu Pavel la Roma, el i se alătură, transmiţându-i lui Filimon propriile sale salutări.

În această perioadă se aflau împreună cu Pavel şi Marcu, Aristarh, Dima şi Luca - nume amintite şi la Coloseni 4:10,14. Isus, numit Iust, este pomenit la Coloseni 4, deşi aici - nu se ştie din ce cauză - numele său este omis.

Marcu a fost cel care a redactat evanghelia a doua, dovedindu-se un slujitor credincios al Domnului, după scadenţele de la început (2Timotei 4:11, cf. Fapte 13:13;Fapte 15:36-39).

Aristarh, credincios din Tesalonic, l-a însoţit pe Pavel în mai multe călătorii, inclusiv cea la Roma. La Coloseni 4:10, Pavel l-a numit: „deţinut împreună cu mine".

Dima este cel care ulterior l-a părăsit pe Pavel, din dragoste pentru lumea de acum (2Timotei 4:10).

Luca, preaiubitul medic, s-a dovedit un însoţitor de nădejde al lui Pavel şi ajutor până la sfârşit (2Timotei 4:11).

Scrisoarea se încheie cu binecunoscuta benedicţie a lui Pavel, în care el urează: harul Domnului nostru Isus Cristos să fie cu duhul lui Filimon. Viaţa nu ne poate oferi binecuvântări mai mari decât harul Domnului - favoarea nemeritată de noi pe care o revarsă Mântuitorul peste noi, în trăirea de zi cu zi, clipă de clipă, a umblării noastre pe acest pământ. A umbla conştienţi de Persoana şi lucrarea Sa în viaţa noastră, bucurându-ne de ele clipă de clipă, este tot ce-şi poate dori inima noastră.

Şi astfel Pavel pune jos pana, dându-i scrisoarea lui Tihic, pentru ca acesta să i-o transmită lui Filimon. Poate că acesta nu şi-a dat seama de efectul extraordinar de mare pe care îl va avea mesajul acestei epistole asupra comportării creştinilor din veacurile viitoare. Scrisoarea către Filimon este un exemplu clasic de iubire şi curtoazie, cu aceeaşi valabilitate ca în ziua în care a fost compusă. Amin.

clickbible.org